

Гнаткович Т. Д., Добоні М. М.,
Михайловська Н. А.

Основи синтаксису

Програма гуртка з української мови для 8–9 (10-11) класів
закладів загальної середньої освіти

Схвалено для використання в освітньому процесі

Гнаткович Т. Д., Добоні М. М., Михайловська Н. А. «Основи синтаксису». Програма гуртка з української мови для 8–9 (10-11) класів закладів загальної середньої освіти. – 38 с.

Рецензенти:

Горошкіна О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України;

Ребрик Н.Й., завідувачка кафедри теорії і методики професійної освіти та інноваційних технологій ЗППО, кандидат філологічних наук;

Калинич О.В., учитель української мови та літератури Хустського багатoproфільного ліцею №1 імені Івана Магули Хустської міської ради Закарпатської області, заслужений учитель України.

*Схвалено для використання в освітньому процесі
Комісією з української мови
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(Протокол № 4 від 28 червня 2024 року)*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Українська мова є не тільки засобом спілкування, пізнання культурних цінностей, а й забезпечує самовираження особистості; формує почуття прекрасного; розвиває інтелект учнів, їхню пам'ять, логічне мислення, уяву, творчі здібності. Через мову засвоюються моральні поняття, формуються власні переконання та ціннісні орієнтири. Державний статус української мови, головні стратегічні документи, що регулюють питання мовної освіти, сучасні науково-методичні концепції її вивчення вимагають глибокого засвоєння мовних норм, підвищення рівня культури мовлення, удосконалення мовленнєвих умінь і навичок учнів, реалізація яких передбачає перехід від знаннєвої парадигми до компетентнісної, а також переосмислення та використання нових підходів у дидактиці та методиці навчання.

Сучасні учні мають здобувати в закладі загальної середньої освіти вміння і компетентності XXI століття, які потрібні сьогодні. Задля цього повинні змінитися зміст і результати навчання, методики викладання. Новий підхід передбачає партнерство й наставництво у відносинах між учителем і учнями, підтримку дітей, розвиток у них критичного мислення, самоповаги і впевненості в собі. Водночас необхідно орієнтувати навчання на розвиток умінь, вікових особливостей дитини, формування компетентностей, необхідних для вирішення життєвих проблем.

Однією із тенденцій сучасної освіти є дотримання компетентнісного підходу до формування змісту й організації освітнього процесу, які спрямовані на формування предметної компетентності та розвитку ключових компетентностей. Цей підхід відображено в Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти, Концепції Нової української школи й конкретизовано в навчальних програмах для 5-9, 10-11 класів закладів загальної середньої освіти.

Спілкування державною мовою віднесено до ключових компетентностей Нової української школи. У результаті опанування цією компетентністю в учнів формується таке ставлення: «поцінування української мови як державної – чинника національної ідентичності, готовність активно послуговуватися українською мовою в усіх царинах життя».

Для того, щоб добре знати українську мову, треба не тільки належним чином володіти лексичними, стилістичними чи морфологічними нормами, а й досконало засвоїти основи синтаксису. Опрацювання синтаксису в шкільному курсі української мови займає особливе місце, оскільки саме на синтаксичному рівні мовної системи виявляється взаємодія інших розділів мовознавства.

Синтаксична компетентність є основною в системі мовної освіти, що забезпечує здобуття знань, умінь і навичок, необхідних учням у різних життєвих ситуаціях. Серед синтаксичних одиниць реченню належить центральне місце, адже в цій найменшій комунікативній одиниці знаходять найповніше вираження фонетичні, словотвірні, семантичні, морфологічні, стилістичні засоби мови й мовлення.

Навчання української мови на заняттях гуртка в закладі загальної середньої освіти є важливою складовою освітнього процесу та сприяє збагаченню й розширенню знань учнів з української мови, свідомому й глибокому засвоєнню програмового матеріалу, розвитку умінь і навичок усного та писемного мовлення учнів.

Програма гуртка «Основи синтаксису» передбачає формування інтересу учнів до вивчення синтаксису, забезпечує наступність у викладанні української мови в закладі загальної середньої освіти, сприяє поглибленню філологічної освіти учнів філологічної спеціалізації, допоможе учителеві-словеснику в організації роботи з вивчення й закріплення знань із синтаксису.

Пропонована навчальна програма є комплексною, охоплює основні розділи синтаксису, які вивчають під час занять учні 8-11 класів, і передбачає навчання дітей протягом року – 1 год на тиждень.

Метою програми є формування компетентностей особистості в процесі поглибленого вивчення синтаксису української мови засобами дослідницької діяльності; стимулювання інтересу учнів до вивчення української мови; активізація пізнавальної діяльності учнів; удосконалення вміння працювати колективно, у групах та самотійно.

Завдання гуртка:

- поглибити знання учнів про синтаксис як розділ мовознавчої науки;
- виховувати інтерес до вивчення української мови;
- формувати вміння чітко й послідовно висловлювати думки, збагачувати словниковий запас учнів;
- складати схеми речень різних типів;
- дотримуватися вимог правильного пунктуаційного оформлення простих і складних речень;
- визначати стилістичну доцільність використання синтаксичних структур у текстах різних стилів;
- будувати складні синтаксичні конструкції відповідно до комунікативного завдання, стилю, типу й жанру мовлення;
- виховувати потребу оволодіти синтаксичними нормами української мови;
- сприяти всебічному розвитку особистості кожного учня.

Програма гуртка «Основи синтаксису» створена відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти з навчального предмета «Українська мова». Кожне заняття містить теоретичну та практичну частини. На заняттях застосовуються як пояснювально-ілюстративні (розповідь, пояснення, бесіда, робота з підручниками та наочним матеріалом), так і репродуктивні та проблемно-пошукові методи навчання (відтворення інформації, постановка й вирішення проблеми, пошуково-дослідницька робота). Використовуються інтерактивні технології (гра-естафета «Хто швидше?», мовна гра «Будую діалог», ігрові вправи із творчим завданням, гра-естафета «Перехрестя», бліцтурнір, вікторини, аукціони, створення власних проєктів, мультимедійних презентацій, тестування тощо).

У процесі роботи гуртка можливе використання комп'ютерних технологій, зокрема таких програм: MS Word, MS Excel, MS Power Point тощо.

Результати своїх досліджень гуртківці можуть представити у формі самостійно складених мовних вікторин, кросвордів, синтаксичного лото, асоціативних схем, таблиць, оформлення стіннівок мовного змісту. Творчі досягнення оцінюються в процесі пробних тестувань, мінітестувань, творчих робіт (есе) за темами, що відповідають віку та інтересам вихованців.

Програму гуртка розраховано на навчальний рік (35 год, одне заняття на тиждень).

Програма є орієнтовною. Керівник гуртка може вносити зміни й доповнення в порядок і зміст навчальних тем, самостійно планувати кількість годин, урахувавши підготовку дітей та інтереси вихованців. Адже головна мета розвитку української системи освіти – створити умови для саморозвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина України.

Зміст навчального матеріалу та вимоги до рівня

загальноосвітньої підготовки учнів

8 клас

35 год, 1 год на тиждень

№ з/п	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	К-сть год	Зміст навчального матеріалу (теоретична частина)	Рекомендовані види роботи (практична частина)
1	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає предмет вивчення синтаксису, основні поняття синтаксису та пунктуації;</p> <p>розуміє роль синтаксису та пунктуації в мові;</p> <p>розрізняє словосполучення та речення; предикативний, сурядний і підрядний зв'язки, їхні ознаки та засоби вираження; одиничні й парні розділові знаки.</p>	1	<p>Вступ. Синтаксис як розділ мовознавства, предмет його вивчення. Основні поняття синтаксису. Синтаксичні одиниці: словосполучення та речення.</p> <p>Пунктуація. Основні поняття пунктуації. Синтаксичні зв'язки: предикативний, сурядний і підрядний, їх ознаки та засоби вираження.</p>	<p>Пробне тестування з метою перевірки рівня знань учнів.</p> <p>Відповіді на запитання.</p> <p>Складання висловлення (тексту) з поданими словосполученнями.</p>

2	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає особливості словосполучення як синтаксичної одиниці;</p> <p>розуміє словосполучення та речення;</p> <p>знаходить головне й залежне слово в словосполученні;</p> <p>розрізняє словосполучення і сполучення слів;</p> <p>знає види словосполучень за способами вираження головного слова;</p> <p>добирає в усному та писемному мовленні доречні варіанти словосполучень, конструює з ними речення.</p>	3	<p>Словосполучення як синтаксична одиниця. Розрізнення словосполучення та речення.</p> <p>Головне й залежне слово в словосполученні; зв'язок залежного слова з головним.</p> <p>Види словосполучень за способами вираження головного слова.</p> <p>Поєднання слів, які не є словосполученнями. Дискусивність питання про сурядні словосполучення.</p>	<p>Синтаксичне лото.</p> <p>Ігрові вправи із творчим завданням.</p> <p>Гра-естафета «Хто швидше?»</p> <p>Гра «Ланцюжок» (граматичні зв'язки у словосполученні).</p> <p>Проблемне коло «Розрізнення словосполучень і речень».</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Синтаксис. Словосполучення».</p> <p>Редагування словосполучень, у яких допущено граматичні помилки.</p>
3	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає особливості речення як основної синтаксичної одиниці;</p> <p>характеризує основні ознаки речення;</p> <p>розрізняє види речень за метою висловлювання, за емоційним забарвленням; за будовою;</p> <p>уміє конструювати речення різних видів;</p> <p>будує висловлювання різних типів та стилів мовлення, використовуючи різні види речень;</p> <p>граматично, пунктуаційно й інтонаційно правильно оформлює речення</p>	2	<p>Речення як основна синтаксична одиниця. Основні ознаки речення: комунікативність, модальність, предикативність). Види речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням.</p> <p>Види речень за будовою: прості та складні.</p> <p>Пунктуація.</p> <p>Пунктуаційне оформлення кінця речень, різних за метою висловлювання та емоційним забарвленням.</p>	<p>Мовна гра «Будую речення».</p> <p>Завдання-спостереження «Просте та складне речення».</p> <p>Синтаксичний турнір «Я знаю все про речення».</p> <p>Пробне тестове завдання з теми «Речення як основна синтаксична одиниця».</p> <p>Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки.</p>

	різних видів.			
4	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>розрізняє двоскладні та односкладні речення;</p> <p>визначає граматичну основу речення;</p> <p>розрізняє типи підметів та присудків;</p> <p>конструює речення з використанням різних типів підметів і вводить їх у текст;</p> <p>правильно визначає способи вираження простого та складеного підметів;</p> <p>правильно визначає способи вираження простого та складеного присудків;</p> <p>оцінює доречне використання у власному й чужому мовленні простих та складених присудків;</p> <p>обґрунтовує вживання або невживання тире між підметом і присудком;</p> <p>правильно узгоджує головні члени речення.</p>	3	<p>Просте речення. Двоскладне речення. Головні члени речення. Підмет як головний член речення, його ознаки та способи вираження. Типи підметів: простий і складений.</p> <p>Присудок як головний член речення. Типи присудків: простий дієслівний та складені іменний і дієслівний присудки.</p> <p>Способи вираження простого дієслівного присудка; засоби ускладнення простого дієслівного присудка (частки, повторення того самого слова, повторення синонімічних або спільнокоренових дієслів).</p> <p>Структура складеного дієслівного присудка (допоміжна зв'язка та інфінітив (неозначена форма дієслова)).</p> <p>Структура складеного іменного присудка (дієслово-зв'язка та іменна частина мови). Способи вираження іменної частини.</p> <p>Узгодження головних членів речення.</p> <p>Синоніміка мовних засобів вираження головних членів речення.</p> <p>Пунктуація.</p> <p>Тире між підметом і присудком.</p>	<p>Гра-естафета «Перехрестя» (визначення головних членів речення).</p> <p>Бліцтурнір «Способи вираження головних членів речення».</p> <p>Редагування речень, у яких неправильно узгоджено головні члени речення.</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Головні члени речення».</p> <p>Складання висловлення (тексту) за поданим початком.</p>
5	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>називає ознаки другорядних членів речення, розрізняє, знаходить їх у тексті та</p>	5	<p>Другорядні члени речення, їх загальна характеристика..</p> <p>Поширені й непоширені речення.</p>	<p>Синтаксичне лото.</p> <p>Конструкторське бюро (складання речень за графічними</p>

	<p>самостійно конструює речення з використанням другорядних членів речення;</p> <p>розмежовує неузгоджені означення й непрямі додатки в родовому відмінку;</p> <p>обґрунтовує написання прикладок;</p> <p>розрізняє види обставин та будує речення, використовуючи різні види обставин;</p> <p>правильно розмежовує синкретичні члени речення;</p> <p>створює власні висловлювання в художньому та публіцистичному стилях мовлення з використанням другорядних членів речення;</p> <p>пояснює стилістичну роль інверсії у власних та чужих висловлюваннях.</p>	<p>Додаток, його ознаки та способи вираження. Прямий і непрямий додаток.</p> <p>Означення, його ознаки та способи вираження. Узгоджені й неузгоджені означення, способи їх вираження.</p> <p>Прикладка як різновид означення, її ознаки та різновиди. Правопис прикладок (написання з дефісом або без нього та в лапках).</p> <p>Обставина, її ознаки та способи вираження. Види обставин.</p> <p>Порівняльний зворот.</p> <p>Синкретичні члени речення. Зв'язки між членами речення.</p> <p>Групи слів у простому реченні (група підмета й група присудка).</p> <p>Порядок слів у реченні (прямий порядок слів у реченні та непрямий (інверсія)).</p> <p>Синоніміка мовних засобів вираження другорядних членів речення.</p>	<p>схемами).</p> <p>Синтаксичний турнір «Другорядні члени речення»</p> <p>Написання есе на актуальну тему.</p> <p>Графічний диктант.</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Другорядні члени речення».</p> <p>Редагування поширених речень.</p>
6	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знаходить у контексті односкладні речення;</p> <p>розрізняє види односкладних речень;</p> <p>будує усні та письмові висловлювання, використовуючи односкладні речення різних типів у художньому стилі та усному мовленні;</p> <p>розрізняє повні односкладні речення й</p>	5	<p>Односкладне речення. Речення з головним членом речення – підметом (називні речення). Поширені й непоширені називні речення. Речення-звертання (вокативні).</p> <p>Речення з головним членом речення – присудком. Способи вираження головного члена в реченнях цих різновидів.</p> <p>Повні й неповні речення. Їх відмінність від односкладних. Класифікація</p> <p>Мовна вікторина</p> <p>Синтаксичний калейдоскоп.</p> <p>Складання висловлення (тексту), що містить односкладні речення.</p> <p>Мовна гра «Будую діалог».</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Односкладне</p>

	<p>неповні речення (контекстуальні, ситуативні та еліптичні);</p> <p>пояснює вживання тире на місці пропущеного члена речення в неповному реченні;</p> <p>обґрунтовує стилістичну роль неповних речень у контексті;</p> <p>використовує слова-речення при побудові діалогу.</p>		<p>неповних речень. Стилістична роль неповних речень.</p> <p>Слова-речення як однослівні синтаксичні конструкції. Незакінчені речення, їх різновиди й особливості побутування в мовленні.</p> <p>Пунктуація.</p> <p>Тире в неповних реченнях. Розділові знаки при діалозі.</p>	<p>речення».</p> <p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Редагування діалогів.</p>
7	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>розрізняє просте та просте ускладнене речення;</p> <p>знає причини ускладнення простих речень;</p> <p>розрізняє однорідні й неоднорідні означення.</p> <p>правильно розставляє розділові знаки при однорідних членах речення та при узагальнювальних словах;</p> <p>будує речення та висловлювання різних типів і стилів мовлення, використовуючи однорідні члени речення;</p> <p>збагачує свій словниковий запас.</p>	3	<p>Просте ускладнене речення, його особливості. Ускладнення простих речень однорідними, відокремленими та уточнювальними членами речення, звертаннями, вставними та вставленими словами, словосполученнями та реченнями.</p> <p>Однорідні члени речення, смислові та граматичні відношення між ними. Поширені й непоширені однорідні члени речення. Способи зв'язку однорідних членів речення. Однорідні й неоднорідні означення.</p> <p>Речення з кількома рядами однорідних членів.</p> <p>Узагальнювальні слова при однорідних членах речення.</p> <p>Пунктуація. Розділові знаки при однорідних членах речення.</p>	<p>Лінгвістичне повідомлення на тему «Просте ускладнене речення».</p> <p>Синтаксичний калейдоскоп.</p> <p>Пробне тестове завдання з теми «Просте ускладнене речення».</p> <p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Редагування простих ускладнених речень, у яких допущено граматичні помилки.</p>
8	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>розуміє роль відокремлених та уточнювальних членів речення в мові;</p>	6	<p>Відокремлені та уточнювальні члени речення. Функції відокремлених та уточнювальних членів у</p>	<p>Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки при використанні відокремлених обставин, виражених</p>

	<p>пояснює відокремлення другорядних членів речення;</p> <p>правильно розставляє розділові знаки в реченнях з відокремленими та відокремленими уточнювальними членами речення;</p> <p>редагує речення з відокремленими та відокремленими уточнювальними членами:</p> <p>використовує відокремлені та відокремлені уточнювальні члени речення у власному усному та писемному мовленні в різних стилях.</p>		<p>реченні.</p> <p>Відокремлені означення: відокремлення поширених і непоширених узгоджених означень; відокремлення неузгоджених означень. Відокремлені прикладки. Відокремлення поширених і непоширених прикладок комами й тире.</p> <p>Відокремлення додатків, виражених іменниками зі словами <i>крім, окрім, опріч, усупереч, зокрема, за винятком, особливо, на відміну від</i>.</p> <p>Відокремлення обставин, виражених одиничними дієприслівниками, дієприслівниковими зворотами та іменниками з прийменниками.</p> <p>Відокремлені уточнювальні члени речення.</p> <p>Пунктуація. Розділові знаки при відокремлених та відокремлених уточнювальних членах речення.</p>	<p>дієприслівниковими зворотами.</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Відокремлені та уточнювальні члени речення».</p> <p>Виступ із власним проектом за вивченою темою.</p>
9	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає визначення звертання та вставних і вставлених елементів;</p> <p>розуміє їхні функції в реченні;</p> <p>правильно розставляє розділові знаки в реченнях зі звертаннями, вставними та вставленими словами, словосполученнями, реченнями;</p> <p>правильно утворює граматичні форми звертань;</p> <p>визначає групи вставних</p>	5	<p>Речення зі звертаннями, вставними та вставленими словами, словосполученнями, реченнями.</p> <p>Звертання. Способи вираження звертань. Поширені та непоширені звертання. Граматичні форми звертань. Риторичне звертання. Інтонація речень зі звертаннями.</p> <p>Вставні слова, словосполучення, речення. Групи вставних конструкцій за значенням. Вставні слова та означувані слова, що виступають членами речення (<i>може, правда,</i></p>	<p>Синтаксичний калейдоскоп.</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Звертання».</p> <p>Виконання індивідуальних навчальних, розвивальних, корекційних, контрольних завдань для забезпечення ефективного засвоєння мовного матеріалу.</p> <p>Мінітестування з</p>

	<p>і вставлених конструкцій за значенням;</p> <p>розрізняє вставні слова та означувані слова, що виступають членами речення;</p> <p>вживає в різних типах та стилях мовлення звертання, вставні та вставлені слова, словосполучення, речення з метою привернення уваги, вираження ставлення до висловленої думки, а також внесення в речення додаткових відомостей;</p> <p>уміє робити синтаксичний розбір простого ускладненого речення.</p>		<p><i>здавалось, справді і т.д.</i>) Інтонація речень зі вставними конструкціями.</p> <p>Емоційно-експресивний характер звертань, вставних і вставлених слів, словосполучень і речень.</p> <p>Пунктуація.</p> <p>Розділові знаки (кома, знак оклику) при звертаннях.</p> <p>Розділові знаки при звертаннях із вигуками <i>о, ой</i> та особовими займенниками <i>ти, ви</i>.</p> <p>Розділові знаки при вставних і вставлених словах, словосполученнях, реченнях (кома, подвійна кома, дужки, подвійне тире).</p>	<p>метою перевірки рівня знань учнів з теми «Вставні слова, словосполучення, речення».</p> <p>Виступ із власним проєктом за вивченою темою.</p> <p>Написання есе на запропоновану тему.</p>
10	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>самостійно аналізує, узагальнює, конкретизує мовні поняття й закономірності синтаксису простого речення.</p>	2	<p>Повторення вивченого в кінці року.</p>	<p>Виконання вправ на повторення вивченого матеріалу.</p> <p>Створення проєкту «Синтаксис. Просте речення»</p>

Орієнтовне календарно-тематичне планування занять гуртка

8 клас

№	Зміст програмового матеріалу	Кількість годин	Дата проведення	Примітки
1	Вступ. Синтаксис як розділ граматики. Пунктуація. Основні поняття синтаксису та пунктуації.	1		
2	Словосполучення як синтаксична одиниця. Розрізнення словосполучення та речення. Головне й залежне слово у словосполученні.	1		
3	Види словосполучень за способами вираження головного слова. Поєднання слів, які не є словосполученнями.	1		
4	Дискутивність питання про сурядні словосполучення.	1		
5	Речення як основна синтаксична одиниця. Основні ознаки речення. Види речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням.	1		
6	Види речень за будовою: прості та складні.	1		
7	Головні члени речення. Підмет як головний член речення, його ознаки та способи вираження. Типи підметів: простий і складений.	1		
8	Присудок як головний член речення. Типи присудків: простий дієслівний та складені іменний і дієслівний присудки.	1		
9	Узгодження присудка з підметом. Синоніміка мовних засобів вираження головних членів речення. Тире між підметом і присудком.	1		
10	Другорядні члени речення. Поширені й непоширені речення. Додаток. Прямі й непрямі додатки.	1		
11	Означення, його ознаки та способи вираження. Узгоджені й неузгоджені означення, способи їх вираження.	1		
12	Прикладка як різновид означення, її ознаки та різновиди. Правопис прикладок.	1		

13	Обставина, її ознаки та способи вираження. Види обставин. Порівняльний зворот.	1		
14	Синкретичні члени речення. Порядок слів у реченні. Синоніміка мовних засобів вираження другорядних членів речення.	1		
15	Односкладні речення. Речення з головним членом речення – підметом (називні). Поширені й непоширені називні речення. Речення-звертання.	1		
16	Речення з головним членом речення – присудком. Означено-особові, неозначено-особові речення.	1		
17	Речення з головним членом речення – присудком. Узагальнено-особові, безособові речення.	1		
18	Повні й неповні речення. Їх відмінність від односкладних. Класифікація неповних речень.	1		
19	Слова-речення як однослівні синтаксичні конструкції. Незакінчені речення, їх різновиди й особливості побутування в мовленні.	1		
20	Просте ускладнене речення , його особливості. Однорідні члени речення , смислові та граматичні відношення між ними. Поширені й непоширені однорідні члени речення.	1		
21	Способи зв'язку однорідних членів речення. Однорідні й неоднорідні означення. Речення з кількома рядами однорідних членів.	1		
22	Узагальнювальні слова при однорідних членах речення. Розділові знаки при однорідних членах речення.	1		
23	Відокремлені та уточнювальні члени речення. Функція відокремлених та уточнювальних членів речення.	1		
24	Відокремлені означення: відокремлення поширених і непоширених узгоджених означень; відокремлення неузгоджених означень.	1		
25	Відокремлені прикладки. Відокремлення поширених і непоширених прикладок комами й тире.			
26	Відокремлення додатків, виражених іменниками зі словами <i>крім, окрім, опріч, усупереч, зокрема, за винятком, особливо, на</i>	1		

	<i>відміну від.</i>			
27	Відокремлення обставин, виражених одиничними дієприслівниками, дієприслівниковими зворотами та іменниками з прийменниками.	1		
28	Відокремлені уточнювальні члени речення.	1		
29	Звертання. Способи вираження звертань. Поширені та непоширені звертання.	1		
30	Граматичні форми звертань. Риторичне звертання. Інтонація речень зі звертаннями.	1		
31	Вставні слова, словосполучення, речення. Групи вставних конструкцій за значенням.	1		
32	Вставні слова та означувані слова, що виступають членами речення. Інтонація речень зі вставними конструкціями.	1		
33	Емоційно-експресивний характер звертань, вставних і вставлених слів, словосполучень і речень.	1		
34	Повторення вивченого в кінці року.	1		
35	Повторення вивченого в кінці року.	1		

Зміст навчального матеріалу та вимоги до рівня

загальноосвітньої підготовки учнів

9 клас

35 год., 1 год. на тиждень

№ з/п	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу (теоретична частина)	Рекомендовані види роботи (практична частина)
1	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>розуміє складні мовні конструкції, використовує в мовленні для висловлення думки.</p>	1	<p>Вступ. Складні мовні конструкції як результат розвитку мислення людини та досягнень суспільно-економічного прогресу.</p>	<p>Пробне тестування з метою перевірки рівня знань учнів.</p> <p>Відповіді на запитання.</p> <p>Складання висловлення (тексту) на подану тему.</p>
2	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає способи передачі чужого мовлення;</p> <p>правильно розставляє розділові знаки при прямій мові, діалозі, непрякій мові та цитатах;</p> <p>будує й розігрує діалоги відповідно до запропонованих ситуацій мовлення;</p> <p>розуміє важливість комунікативних умінь у майбутній роботі;</p> <p>виявляє в спілкуванні толерантність до думок співрозмовників;</p> <p>здійснює заміну прямої мови непрямою;</p> <p>правильно вживає й оформлює чуже мовлення у власних висловлюваннях;</p> <p>збагачує своє мовлення</p>	4	<p>Синтаксис. Пунктуація. Пряма й непряма мова.</p> <p>Конструкції з чужим мовленням, їх функції та моделі організації. Способи передачі чужого мовлення: пряма передача чужої мови (пряма мова, діалог); непряма передача чужої мови (непряма мова, цитати).</p> <p>Діалог (монолог, полілог).</p> <p>Стилістика використання діалогу в розмовному та художньому стилях мовлення як виражального засобу.</p> <p>Непряма мова. Способи заміни прямої мови непрямою. Невласне пряма мова (внутрішнє мовлення).</p> <p>Цитата. Способи введення цитат до тексту (як пряма мова за допомогою слів автора, як частина речення, наводиться неповністю, як епіграф).</p> <p>Інтонація речень із прямою</p>	<p>Лінгвістичне повідомлення на тему «Пряма й непряма мова».</p> <p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Ігрові вправи із творчим завданням.</p> <p>Мовна гра «Будую діалог».</p> <p>Гра-аукціон увічливості.</p> <p>Виконання індивідуальних навчальних, розвивальних, корекційних, контрольних завдань для забезпечення ефективного засвоєння мовного матеріалу.</p>

	цитатами видатних людей.		мовою, діалогом., цитатою. Пунктуація. Розділові знаки при прямій мові, діалозі, цитаті.	
3	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>розрізняє просте й складне речення;</p> <p>знає основні види складних речень;</p> <p>знаходить і пояснює засоби зв'язку частин складного речення;</p> <p>пояснює синтаксичні зв'язки та змістові відношення у складному реченні;</p> <p>правильно будує складні речення та використовує у власних висловлюваннях.</p>	3	<p>Складне речення як синтаксична одиниця. Змістова та інтонаційна єдність частин складного речення.</p> <p>Основні види складних речень.</p> <p>Синтаксичні зв'язки та змістові відношення в складному реченні. Засоби зв'язку між частинами складного речення.</p>	<p>Лінгвістичне повідомлення на тему «Складне речення як синтаксична одиниця».</p> <p>Написання есе на запропоновану тему.</p> <p>Гра «Ланцюжок» (синтаксичні зв'язки і змістові відношення у складному реченні).</p> <p>Виконання індивідуальних навчальних, розвивальних, корекційних, контрольних завдань для забезпечення ефективного засвоєння мовного матеріалу.</p>
4	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає визначення складносурядного речення;</p> <p>розмежовує складносурядні та прості речення;</p> <p>конструює складносурядні речення з різними смисловими відношеннями відповідно до комунікативного завдання;</p> <p>правильно розставляє розділові знаки в складносурядних реченнях;</p> <p>знаходить спільні слова</p>	4	<p>Складносурядне речення. Смислові відношення між частинами складносурядного речення (одночасність дій, подій, явищ, станів; послідовність дій або станів; причиново-наслідкова залежність між діями або станами; перелічувальні відношення).</p> <p>Сполучники сурядності в складносурядних реченнях. Розділові знаки в складносурядних реченнях (кома, крапка з комою, тире).</p> <p>Спільні слова в складносурядному реченні. Випадки, коли в складносурядному реченні кома не ставиться.</p>	<p>Синтаксичне лото.</p> <p>Добір і впорядкування матеріалу на тему «Складносурядне речення».</p> <p>Вікторина за вивченою темою.</p> <p>Редагування тексту із застосуванням засобів зв'язку між частинами складносурядного речення.</p> <p>Складання й розв'язування лінгвістичних задач за вивченою темою.</p>

	<p>(другорядні члени речення, частки) між частинами складносурядного речення та обґрунтовує невживання коми;</p> <p>використовує складносурядні речення для конструювання текстів художнього стилю з метою зображувально-експресивної функції;</p> <p>розрізняє однозвучні слова, правильно будує з ними речення: <i>проте – про те, зате – за те.</i></p>		<p>Складносурядні та прості речення, ускладнені однорідними членами.</p> <p>Пунктуація. Розділові знаки в складносурядному реченні.</p>	
5	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає визначення складнопідрядного речення;</p> <p>розмежовує засоби зв'язку між головною і підрядною частиною;</p> <p>розрізняє омонімічні сполучники й сполучні слова <i>що, коли, як</i>;</p> <p>конструює з ними речення;</p> <p>визначає роль вказівних слів;</p> <p>розрізняє й будує складнопідрядні речення різних видів;</p> <p>правильно інтонує складнопідрядні речення різних видів;</p> <p>розрізняє складнопідрядні речення з підрядними порівняльним і просте речення, ускладнене порівняльним зворотом;</p> <p>будує зв'язні</p>	8	<p>Складнопідрядне речення, його будова: головна й підрядна частини; місце підрядної частини.</p> <p>Засоби зв'язку між головною і підрядною частиною (підрядні сполучники, сполучні слова; вказівні слова).</p> <p>Класифікація складнопідрядних речень за значенням і будовою (складнопідрядні речення з підрядними означальними; складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними, складнопідрядні речення з підрядними обставинними).</p> <p>Складнопідрядні речення з підрядними означальними (власне означальні та займенниково-означальні).</p> <p>Складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними (вираження присудка головної частини).</p> <p>Складнопідрядні речення з підрядними обставинними:</p> <p>місця; часу; способу дії,</p>	<p>Робота зі схемами</p> <p>Робота з довідниками, підручниками, посібниками, таблицями-схемами, картками з метою закріплення пунктуаційних умінь і навичок.</p> <p>Гра-естафета «Перехрестя»</p> <p>Складання й розв'язання лінгвістичних задач за вивченою темою</p> <p>Розв'язання кросворда за вивченою темою.</p> <p>Написання есе на запропоновану тему, використовуючи складнопідрядні речення.</p> <p>Вікторина за вивченою темою.</p>

	<p>висловлювання в різних стилях мовлення, використовуючи складнопідрядні речення;</p> <p>розставляє правильно розділові знаки в складнопідрядних реченнях;</p> <p>уміє робити синтаксичний розбір складнопідрядних речень.</p>		<p>міри або ступеня дії; порівняльними (складне речення з підрядним порівняльним і просте речення, ускладнене порівняльним зворотом); причини; мети; умови; наслідковими; допустовими; супровідними.</p> <p>Розділові знаки в складнопідрядному реченні (ставляться кома, тире, крапка з комою; не ставиться кома).</p> <p>Синтаксичний розбір складнопідрядних речень.</p> <p>Міжтемні зв'язки: пунктуація, стилістика, морфологія.</p> <p>Міжпредметні зв'язки: використання складнопідрядних речень у художньому стилі (література).</p>	
6	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>розрізняє речення з кількома підрядними;</p> <p>правильно розставляє розділові знаки в складнопідрядних реченнях з кількома підрядними;</p> <p>правильно інтонує й конструює речення з підрядністю різних типів;</p> <p>Уживає складнопідрядні багатоконпонентні речення в усних і письмових висловленнях;</p> <p>визначає стилістичну функцію розділових знаків у складнопідрядних багатоконпонентних реченнях.</p>	4	<p>Складнопідрядні багатоконпонентні речення (з кількома підрядними)</p> <p>Складнопідрядні речення: з послідовною підрядністю; із супідрядністю (однорідною і неоднорідною); із послідовною підрядністю та супідрядністю (мішаного типу).</p> <p>Інтонування складнопідрядних багатоконпонентних речень.</p> <p>Пунктуація. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях з кількома підрядними (кома при збігу сполучників).</p>	<p>Робота зі схемами, таблицями.</p> <p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Синтаксичне лото.</p> <p>Гра-естафета «Хто швидше?»</p> <p>Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки.</p> <p>Створення власних текстів-асоціацій, пейзажних замальовок з використанням складнопідрядних багатоконпонентних речень.</p>

7	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>розрізняє групи безсполучникових речень за характером синтаксичних і смислових зв'язків між простими реченнями;</p> <p>будує безсполучникові речення різних груп;</p> <p>характеризує складні безсполучникові багатокomпонентні речення, особливості їхньої структури та функціонування.</p> <p>правильно розставляє розділові знаки в безсполучникових реченнях;</p> <p>збагачує словниковий запас приказками, афоризмами, сентенціями, у яких використовуються безсполучникові речення;</p> <p>правильно інтонує безсполучникові складні речення;</p> <p>Уживає безсполучникові складні речення в усних і письмових висловленнях.</p>	6	<p>Складне безсполучникове речення, його будова та зв'язки між частинами (синтаксичні, смислові): з однотипними та різнотипними частинами.</p> <p>Смислові відношення в безсполучникових реченнях з однотипними частинами: одночасність дій, явищ, послідовність дій, явищ; зіставлення чи протиставлення явищ.</p> <p>Смислові відношення в безсполучникових реченнях із різнотипними частинами: часові, умовні, з'ясувальні, наслідкові, причинові, порівняльні, допустові.</p> <p>Кома, крапка з комою, двокрапка, тире в безсполучникових складних реченнях.</p> <p>Інтонування безсполучникових складних речень.</p> <p>Пунктуація.</p> <p>Розділові знаки в безсполучникових складних реченнях.</p>	<p>Робота зі схемами, таблицями.</p> <p>Укладання пам'ятки з теми «Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні».</p> <p>Робота з довідниками, підручниками, посібниками, таблицями-схемами, картками з метою закріплення пунктуаційних умінь і навичок.</p> <p>Конкурс «Створи асоціативну схему».</p> <p>Виконання вправ на дослідження пунктуаційної відповідності речення його інтонуванню та розстановці пунктуаційних знаків.</p>
8	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>визначає структуру складних речень з різними видами зв'язку;</p> <p>уміє конструювати складні речення з різними видами зв'язку відповідно до комунікативного завдання;</p> <p>трансформує прості речення в складні з різними видами зв'язку;</p>	4	<p>Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Складні речення із сурядним сполучниковим та безсполучниковим зв'язком.</p> <p>Складні речення зі сполучниковим підрядним та безсполучниковим зв'язком.</p> <p>Складні речення із сполучниковими зв'язками сурядності й підрядності та</p>	<p>Робота з довідниками та посібниками з синтаксису.</p> <p>Синтаксичне лото.</p> <p>Виконання індивідуальних навчальних, розвивальних, корекційних, контрольних завдань для забезпечення ефективного засвоєння мовного</p>

	<p>обґрунтовує вживання розділових знаків у цих реченнях;</p> <p>аналізу й зіставляє виражальні можливості складних речень з різними видами зв'язку й синонімічних конструкцій в усних і письмових висловленнях.</p>		<p>безполучниковим зв'язком.</p> <p>Синонімія типів складних речень.</p> <p>Інтонування складних речень з різними видами зв'язку.</p>	<p>матеріалу.</p> <p>Вікторина за вивченою темою.</p>
9	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>узагальнює вивчене про складне речення.</p>	1	<p>Повторення в кінці року.</p> <p>Мовні аспекти вивчення синтаксису та пунктуації.</p>	<p>Створення мультимедійної презентації.</p> <p>Тематична вікторина</p>

Орієнтовне календарно-тематичне планування занять гуртка

9 клас

35 год, 1 год на тиждень

Пор. №	Зміст програмового матеріалу	К-сть год.	Дата	Примітки
1	Вступ Складні мовні конструкції як результат розвитку мислення людини та досягнень суспільно-економічного прогресу.	1		
2	Конструкції з чужим мовленням , їх функції та моделі організації. Пряма передача чужої мови (пряма мова).	1		
3	Діалог (монолог, полілог). Стилїстика використання діалогу в розмовному та художньому стилях мовлення як виражального засобу.	1		
4	Непряма мова . Способи заміни прямої мови непрямою. Невласне пряма мова	1		
5	Цитата . Способи введення цитат до тексту. Інтонація речень із прямою мовою, діалогом., цитатою.	1		
6	Складне речення як синтаксична одиниця . Змістова та інтонаційна єдність частин складного речення.	1		
7	Основні види складних речень.	1		
8	Синтаксичні зв'язки та змістові відношення в складному реченні. Засоби зв'язку між частинами складного речення	1		
9	Складносурядне речення . Сміслові відношення між частинами складносурядного речення. Сполучники сурядності в складносурядних реченнях.	1		
10	Розділові знаки у складносурядних реченнях (кома, крапка з комою, тире).	1		
11	Спільні слова в складносурядному реченні. Випадки, коли в складносурядному реченні кома не ставиться.	1		
12	Складнопірядне речення , його будова. Засоби зв'язку між головною і пірядною частиною	1		

	(підрядні сполучники, сполучні слова; вказівні слова).			
13	Класифікація складнопідрядних речень за значенням і будовою. Складнопідрядні речення з підрядними означальними (власне означальні та займенниково-означальні).	1		
14	Складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними (вираження присудка головної частини).	1		
15	Складнопідрядні речення з підрядними обставинними місця, часу.	1		
16	Складнопідрядні речення з підрядними обставинними способу дії, міри або ступеня дії; порівняльними (складне речення з підрядним порівняльним і просте речення, ускладнене порівняльним зворотом).	1		
17	Складнопідрядні речення з підрядними обставинними причини, мети, умови.	1		
18	Складнопідрядні речення з підрядними обставинними наслідковими; допустовими; супровідними.	1		
19	Розділові знаки у складнопідрядному реченні.	1		
20	Складнопідрядні багатокomпонентні речення (з кількома підрядними). Складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; із супідрядністю (однорідною і неоднорідною).	1		
22	Складнопідрядні речення: з послідовною підрядністю та супідрядністю (мішаного типу).	1		
23	Інтонування складнопідрядних багатокomпонентних речень.	1		
	Розділові знаки в складнопідрядних реченнях з кількома підрядними (кома при збігу сполучників).	1		
24	Складне безсполучникове речення, його будова.	1		
25	Смислові відношення в безсполучникових реченнях з однотипними частинами.	1		
26	Смислові відношення в безсполучникових реченнях із різнотипними частинами.	1		
27	Кома, крапка з комою в безсполучникових складних реченнях.	1		

29	Двокрапка в безсполучникових складних реченнях.	1		
30	Тире в безсполучникових складних реченнях. Інтонавання безсполучникових складних речень.	1		
31	Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Складні речення із сурядним сполучниковим та безсполучниковим зв'язком.	1		
32	Складні речення зі сполучниковим підрядним та безсполучниковим зв'язком.	1		
33	Складні речення із сполучниковими зв'язками сурядності й підрядності та безсполучниковим зв'язком.	1		
34	Синонімія типів складних речень. Інтонавання складних речень з різними видами зв'язку.	1		
35	Повторення в кінці року. Мовні аспекти вивчення синтаксису та пунктуації.	1		

Зміст навчального матеріалу та вимоги до рівня

загальноосвітньої підготовки учнів

10 клас

35 год., 1 год. на тиждень

№ з/п	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу (теоретична частина)	Рекомендовані види роботи (практична частина)
1	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>дає тлумачення поняття «синтаксис»;</p> <p>розуміє об'єкт і предмет синтаксису;</p> <p>називає типи синтаксичних одиниць;</p> <p>знає місце синтаксису в граматичній системі мови.</p>	1	<p>Вступ. Синтаксис як розділ граматики. Об'єкт і предмет синтаксису. Типи синтаксичних одиниць. Місце синтаксису в граматичній системі мови.</p>	<p>Пробне тестування з метою перевірки рівня знань учнів.</p> <p>Ігрові вправи із творчим завданням.</p>
2	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає різні підходи до вивчення синтаксичних одиниць;</p> <p>знає будову синтаксичних одиниць;</p> <p>розуміє взаємозв'язок формальної будови та значення синтаксичних одиниць;</p> <p>складає зв'язне висловлення та редагує речення, де фіксуються порушення стилістичних норм.</p>	1	<p>Багатоаспектність підходів до вивчення синтаксичних одиниць: формально-синтаксичний; семантико-синтаксичний, або семантичний; комунікативний, або функціональний.</p>	<p>Робота з довідниками, підручниками, посібниками.</p> <p>Гра-естафета «Хто швидше?»</p>
3	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>наводить різні погляди на словосполучення в лінгвістичній теорії;</p> <p>дає визначення словосполучення, усталене в сучасному мовознавстві;</p> <p>розрізняє спільне та відмінне між словом і</p>	3	<p>Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. Семантико-синтаксичні відношення в словосполученні. Типологія синтаксичних зв'язків між компонентами словосполучення.</p> <p>Види підрядного зв'язку в словосполученні.</p>	<p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Синтаксис. Словосполучення».</p> <p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Редагування словосполучень, у</p>

	<p>словосполученням, словосполученням і реченням;</p> <p>знає структурні типи словосполучення;</p> <p>визначає типи синтаксичних зв'язків між компонентами словосполучення.</p>			<p>яких допущено граматичні помилки.</p> <p>Складання висловлення (тексту) з поданими словосполученнями.</p>
4	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає різні підходи до вивчення речення;</p> <p>правильно класифікує речення;</p> <p>визначає й характеризує типи речень за метою висловлювання, інтонаційним оформленням;</p> <p>розрізняє поширені й непоширені; стверджувальні й заперечні речення.</p>	2	<p>Синтаксис простого речення. Аспекти вивчення речення. Класифікація речень у сучасній українській мові. Типи речень за метою висловлювання та експресією. Поширені й непоширені речення. Стверджувальні й заперечні речення.</p>	<p>Робота з довідниками, підручниками, посібниками.</p> <p>Конструкторське бюро (складання речень за графічними схемами).</p> <p>Складання висловлення (тексту) за поданим початком.</p> <p>Синтаксичне лото.</p>
5	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>аналізує морфологічні вияви простого підмета в сучасній українській мові;</p> <p>обґрунтовує типи та підтипи складеного підмета, самостійно наводить приклади;</p> <p>з'ясовує критерії щодо встановлення межі підмета в структурі речення;</p> <p>визначає статус підмета в структурі речення.</p>	2	<p>Головні члени речення, їх семантика та способи вираження.</p> <p>Підмет як один із головних членів речення. Структура підмета та способи його вираження. Типи підметів (простий, складений).</p>	<p>Лінгвістичне повідомлення на тему «Головні члени речення».</p> <p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Вікторина за вивченою темою.</p> <p>Написання есе на запропоновану тему.</p>
6	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>визначає різновиди присудка;</p> <p>аналізує морфологічні та</p>	2	<p>Присудок як граматична категорія речення. Структурні різновиди присудка. Морфологічні та</p>	<p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Бліцтурнір «Способи вираження головних</p>

	<p>семантичні вияви присудка в сучасній українській мові;</p> <p>характеризує допоміжні компоненти складеного дієслівного та іменного присудків;</p> <p>з'ясовує критерії щодо встановлення межі присудка в структурі речення;</p> <p>визначає статус присудка в структурі речення.</p>		<p>семантичні вияви присудка.</p> <p>Зв'язок присудка з підметом.</p>	<p>членів речення».</p> <p>Завдання-спостереження</p> <p>Гра-естафета «Хто швидше?»</p> <p>Редагування речень, у яких неправильно узгоджено головні члени речення.</p>
7	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>аналізує досягнення у вивченні другорядних членів речення;</p> <p>знає критерії розмежування додатка, означення та обставини;</p> <p>аналізує синтаксичні функції інфінітива, синтаксично зв'язаних словосполучень, які виконують функцію другорядних членів речення;</p> <p>будує поширені й непоширені речення.</p>	6	<p>Другорядні члени речення, їх семантика та способи вираження. Граматичні ознаки другорядних членів речення.</p> <p>Періодизація вивчення членів речення Сучасні підходи до класифікації другорядних членів речення: означення (узгоджене, неузгоджене); прикладка; додаток (прямий, непрямий, інфінітивний); обставини (способу дії, міри і ступеня дії, місця, часу, причини, мети, умови, допусту, наслідку).</p>	<p>Робота з довідниками, підручниками, посібниками.</p> <p>Конструкторське бюро (складання речень за графічними схемами).</p> <p>Бліцтурнір «Способи вираження другорядних членів речення».</p> <p>Складання висловлення (тексту) за поданим початком.</p> <p>Ігрові вправи із творчим завданням.</p>
8	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>аналізує досягнення у вивченні односкладного речення;</p> <p>знає типи односкладних речень та їхні особливості;</p> <p>висвітлює явище омонімії та синонімії на рівні односкладного речення.</p> <p>будує односкладні речення, уводить їх у</p>	5	<p>Односкладне речення. Типи односкладних речень. Проблема односкладного речення в сучасному мовознавстві. українській мові. Односкладні речення дієслівного типу та їхні особливості.</p> <p>Односкладні речення іменного типу та їхні особливості.</p> <p>Явище омонімії та синонімії на рівні односкладного речення.</p>	<p>Лінгвістичне повідомлення на тему «Односкладне речення».</p> <p>Створення проєкту «Односкладне речення».</p> <p>Вікторина за вивченою темою.</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Односкладне речення».</p>

	тексти, діалоги.			Написання есе на запропоновану тему.
9	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає загальну характеристику неповних речень;</p> <p>висвітлює основні погляди в лінгвістиці літературі щодо еліпсиса у структурі речення;</p> <p>розрізняє типи неповних речень;</p> <p>будує неповні речення, уводить їх у тексти та діалоги.</p>	2	<p>Неповні речення в системі синтаксичних одиниць. Загальна характеристика неповних речень.</p> <p>Типи неповних речень (<i>контекстуальні неповні речення, ситуативні неповні речення, еліптичні речення</i>).</p> <p>Еквіваленти речення (<i>слова-речення, незакінчені речення, звертання-речення</i>).</p>	<p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Синтаксичне лото.</p> <p>Гра-естафета «Перехрестя».</p> <p>Редагування речень, у яких допущено граматичні помилки.</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Неповне речення».</p>
10	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>розуміє особливості простого ускладненого речення;</p> <p>визначає узагальнювальні слова при однорідних членах речення та правильно ставить розділові знаки;</p> <p>знає загальні умови відокремлення другорядних членів речення.</p> <p>будує речення з однорідними й неоднорідними означеннями, відокремленими й невідокремленими означеннями та прикладками;</p> <p>визначає речення, ускладнені вставними і вставленими</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>4</p>	<p>Прості ускладнені речення. Особливості простого ускладненого речення.</p> <p>Речення з однорідними членами (головними й другорядними). Засоби вираження однорідності. Узагальнювальні слова при однорідних членах речення.</p> <p>Речення з відокремленими членами. Функції відокремлених членів. Загальні умови відокремлення другорядних членів речення.</p> <p>Відокремлені узгоджені означення, прикладки. Способи їх вираження.</p> <p>Відокремлені обставини та способи їх вираження. Уточнювальні члени речення.</p> <p>Речення, ускладнені</p>	<p>Ігрові вправи із творчим завданням.</p> <p>Синтаксичний турнір «Як правильно?»</p> <p>Конструкторське бюро (складання речень за графічними схемами).</p> <p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Редагування речень, у яких неправильно вжито відокремлені обставини.</p> <p>Складання висловлення (тексту) за поданим початком.</p> <p>Редагування простих ускладнених речень, у яких допущено граматичні помилки.</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з теми «Прості ускладнені</p>

	<p>конструкціями;</p> <p>розуміє звертання, їх функції в реченні та форми вираження;</p> <p>будує прості ускладнені речення за схемами.</p>	3	<p>вставними та вставленими конструкціями. Вставні слова, їх типи за значенням, вставні речення.</p> <p>Звертання, їх функції в реченні, форми вираження.</p> <p>Порядок слів у простому реченні.</p>	речення».
11	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>узагальнює вивчене про просте речення.</p>	1	<p>Повторення в кінці року.</p> <p>Мовні аспекти вивчення простого речення.</p>	<p>Виконання вправ на дослідження пунктуаційної відповідності речення його інтонуванню та розстановці пунктуаційних знаків.</p> <p>Створення мультимедійної презентації.</p>

Орієнтовне календарно-тематичне планування занять гуртка

10 клас

35 год, 1 год на тиждень

Пор. №	Зміст програмового матеріалу	К-сть год.	Дата	Примітки
1	Вступ. Синтаксис як розділ граматики. Об'єкт і предмет синтаксису. Типи синтаксичних одиниць. Місце синтаксису в граматичній системі мови.	1		
2	Багатоаспектність підходів до вивчення синтаксичних одиниць.	1		
3	Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця.	1		
4	Семантико-синтаксичні відношення в словосполученні. Типологія синтаксичних зв'язків між компонентами словосполучення.	1		
5	Види підрядного зв'язку в словосполученні.	1		
6	Синтаксис простого речення. Аспекти вивчення речення. Класифікація речень у сучасній українській мові.	1		
7	Типи речень за метою висловлювання та експресією. Поширені й непоширені речення. Стверджувальні й заперечні речення.	1		
8	Головні члени речення, їх семантика та способи вираження. Підмет як один із головних членів речення.	1		
9	Структура підмета та способи його вираження. Типи підметів (простий, складений).	1		
10	Присудок як граматична категорія речення. Структурні різновиди присудка.	1		
11	Морфологічні та семантичні вияви присудка. Зв'язок присудка з підметом.	1		
12	Другорядні члени речення, їх семантика та способи вираження. Граматичні ознаки другорядних членів речення.	1		
13	Періодизація вивчення членів речення Сучасні підходи до класифікації другорядних членів речення.	1		
14	Означення (узгоджене, неузгоджене).	1		
15	Прикладка як різновид означення.	1		

16	Додаток (прямий, непрямий, інфінітивний).	1		
17	Обставини (способу дії, міри і ступеня дії, місця, часу, причини, мети, умови, допусту, наслідку).	1		
18	Односкладне речення. Типи односкладних речень.	1		
19	Проблема односкладного речення в сучасному мовознавстві. українській мові.	1		
20	Односкладні речення дієслівного типу та їхні особливості.	1		
21	Односкладні речення іменного типу та їхні особливості.	1		
22	Явище омонімії та синонімії на рівні односкладного речення.	1		
23	Неповні речення в системі синтаксичних одиниць. Загальна характеристика неповних речень.	1		
24	Типи неповних речень. Еквіваленти речення.	1		
25	Прості ускладнені речення. Особливості простого ускладненого речення.	1		
26	Речення з однорідними членами (головними і другорядними). Засоби вираження однорідності.	1		
27	Узагальнювальні слова при однорідних членах речення.	1		
28	Речення з відокремленими членами. Функції відокремлених членів. Загальні умови відокремлення другорядних членів речення.	1		
29	Відокремлені узгоджені означення, прикладки. Способи їх вираження.	1		
30	Відокремлені обставини та способи їх вираження.	1		
31	Уточнювальні члени речення.	1		
32	Речення, ускладнені вставними та вставленими конструкціями. Вставні слова, їх типи за значенням, вставні речення.	1		
33	Звертання, їх функції в реченні, форми вираження.	1		
34	Порядок слів у простому реченні.	1		
35	Повторення в кінці року. Мовні аспекти вивчення простого речення.	1		

Зміст навчального матеріалу та вимоги до рівня

загальноосвітньої підготовки учнів

11 клас

35 год., 1 год. на тиждень

№ з/п	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу (теоретична частина)	Рекомендовані види роботи (практична частина)
1	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає визначення складного речення, засоби зв'язку між його частинами;</p> <p>розрізняє типи складного речення;</p> <p>будує складні речення та вводить їх у текст.</p>	1	<p>Вступ. Складне речення як синтаксична одиниця. Типологія складного речення. Засоби зв'язку між частинами складного речення.</p>	<p>Пробне тестування з метою перевірки рівня знань учнів.</p> <p>Гра-естафета «Хто швидше?»</p> <p>Синтаксичне лото.</p>
2	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає різні підходи до вивчення складного речення;</p> <p>знає загальні відомості про складне речення;</p> <p>розрізняє різновиди складних речень;</p> <p>розуміє особливості побудови складних речень.</p>	1	<p>Проблеми дослідження складного речення. Комунікативна організація складного речення. Класифікація складних речень. Складне речення, об'єднання речень.</p>	<p>Робота з довідниками, підручниками, посібниками.</p> <p>Виконання індивідуальних навчальних, розвивальних, корекційних завдань.</p>
3	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>визначає сурядний зв'язок між компонентами складного речень;</p> <p>розрізняє формальні типи складносурядних речень;</p> <p>характеризує особливості структури складносурядних;</p> <p>редагує складні речення,</p>	5	<p>Складносурядне речення. Смыслові відношення між частинами складносурядного речення. Формальні типи складносурядних речень (речення відкритої і закритої структури).</p> <p>Складносурядні елементарні речення та багатокомпонентні конструкції.</p>	<p>Пробне тестування з метою перевірки рівня знань учнів.</p> <p>Конструкторське бюро (складання речень за графічними схемами).</p> <p>Лінгвістичне повідомлення на тему «Складносурядне речення».</p> <p>Написання есе на</p>

	<p>у яких наявні різні типи помилок;</p> <p>правильно ставити розділові знаки в складносурядному реченні;</p> <p>будує складносурядні речення та вводить їх у текст.</p>		Розділові знаки в складносурядному реченні.	запропоновану тему.
4	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає різні підходи до вивчення СПР;</p> <p>називає засоби поєднання частин складнопідрядного речення;</p> <p>аналізує основні типи синтаксичних зв'язків у СПР;</p> <p>розрізняє принципи класифікації СПР;</p> <p>будує складнопідрядні речення та вводить їх у текст.</p>	8	<p>Складнопідрядні речення. Структурні особливості складнопідрядних речень. Розвиток учення про складнопідрядні речення. Особливості синтаксичного зв'язку в складнопідрядних реченнях.</p> <p>Основні принципи класифікації складнопідрядних речень:</p> <p>а) формально-граматична класифікація складнопідрядних речень;</p> <p>б) критерії розмежування сполучників і сполучних слів.</p>	<p>Лінгвістичне повідомлення на тему «Складнопідрядні речення».</p> <p>Виконання індивідуальних навчальних, розвивальних, корекційних завдань для забезпечення ефективного засвоєння мовного матеріалу.</p> <p>Виступ із власним проектом за вивченою темою.</p>
5	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>аналізує складнопідрядні речення з кількома підрядними;</p> <p>будує складнопідрядне багатокомпонентне речення;</p> <p>редагує складнопідрядні речення з кількома підрядними;</p> <p>уживає складнопідрядне багатокомпонентне речення в мовленні.</p>	3	<p>Складнопідрядне багатокомпонентне речення. Багаточленні складнопідрядні речення з послідовною підрядністю. Конструкції із супідрядністю. Складнопідрядні речення змішаного типу.</p>	<p>Конструкторське бюро (складання речень за графічними схемами).</p> <p>Синтаксичне лото.</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з вивченої теми.</p>
6	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>дає визначення безсполучникового складного речення;</p> <p>називає його різновиди;</p> <p>замінює сполучникові</p>	5	<p>Безсполучникове складне речення. Проблема статусу складних безсполучникових речень. Типологія поглядів на формально-синтаксичну та структурно-семантичну організацію</p>	<p>Лінгвістичне повідомлення на тему «Безсполучникове складне речення».</p> <p>Виконання індивідуальних</p>

	<p>складні речення безсполучниковими з однотипними й різнотипними частинами;</p> <p>правильно вживає розділові знаки в безсполучникових складних реченнях;</p> <p>редагує безсполучникові складні речення;</p> <p>будує безсполучникові складні речення за поданими схемами та вводить їх у зв'язний текст.</p>		<p>безсполучникового складного речення.</p> <p>Граматичне значення та граматична форма безсполучникового складного речення.</p> <p>Складні безсполучникові елементарні речення. Складні безсполучникові багатокomпонентні речення.</p> <p>Пунктуація безсполучникового складного речення.</p>	<p>навчальних, розвивальних, корекційних завдань для забезпечення ефективного засвоєння мовного матеріалу.</p> <p>Конструкторське бюро (складання речень за графічними схемами).</p> <p>Виконання вправ на дослідження пунктуаційної відповідності речення його інтонуванню та розстановці пунктуаційних знаків.</p>
7	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>аналізує складні речення з різними видами зв'язку;</p> <p>правильно уживає розділові знаки в складних синтаксичних конструкціях;</p> <p>редагує складні багатокomпонентні речення, виправляючи наявні помилки;</p> <p>будує складні речення з різними видами зв'язку та вводить їх у зв'язний текст.</p>	4	<p>Складні речення з різними видами зв'язку. Складні речення з сурядним і підрядним зв'язком. Конструкції з сурядним і безсполучниковим зв'язком. Підрядний і безсполучниковий зв'язок у складному реченні. Складні речення з сурядним, підрядним і безсполучниковим зв'язком.</p>	<p>Вікторина за вивченою темою.</p> <p>Бліцтурнір «Складне речення».</p> <p>Гра «Ланцюжок» (синтаксичні зв'язки і змістові відношення у складному реченні).</p> <p>Мінітестування з метою перевірки рівня знань учнів з вивченої теми.</p>
8	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>називає основні ознаки тексту;</p> <p>називає складові компоненти тексту;</p> <p>характеризує види внутрішньотекстового зв'язку;</p> <p>ділить текст на абзаци й мікротеми;</p> <p>будує зв'язний текст.</p>	3	<p>Текст, його основні ознаки: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність.</p> <p>Структурні особливості тексту. Мікротема й абзац. Ключові слова в тексті й абзаци. Види й засоби міжфразового зв'язку (повторення й узагальнення).</p>	<p>Написання есе на запропоновану тему.</p> <p>Виконання завдань аналітичного характеру.</p> <p>Вікторина за вивченою темою.</p> <p>Виступ із власним проєктом за вивченою темою.</p>

9	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>знає способи передавання чужого мовлення;</p> <p>уміє вживати розділові знаки в реченнях з прямою мовою;</p> <p>замінює пряму мову непрямою;</p> <p>використовує у мовленні невласне пряму мову.</p>	4	<p>Засоби передачі чужого мовлення. Пряма мова та способи її вираження в тексті. Невласне пряма мова. Цитата та засоби її передачі. Складні форми синтаксичної організації мовлення.</p>	<p>Лінгвістичне повідомлення на тему «Пряма мова. Діалог».</p> <p>Конструкторське бюро (складання речень за графічними схемами).</p> <p>Мовна гра «Будую діалог».</p>
10	<p><i>Учень (учениця):</i></p> <p>узагальнює вивчене з розділу «Синтаксис».</p>	1	<p>Повторення в кінці року. Мовні аспекти вивчення складного речення.</p>	<p>Виконання вправ на повторення вивченого матеріалу.</p> <p>Створення мультимедійної презентації.</p>

Орієнтовне календарно-тематичне планування занять гуртка

11 клас

35 год, 1 год на тиждень

Пор. №	Зміст програмового матеріалу	К-сть год.	Дата	Примітки
1	Вступ. Складне речення як синтаксична одиниця. Типологія складного речення. Засоби зв'язку між частинами складного речення.	1		
2	Проблеми дослідження складного речення. Комунікативна організація складного речення. Класифікація складних речень . Складне речення і об'єднання речень.	1		
3	Складносурядне речення. Смислові відношення між частинами складносурядного речення.	1		
4	Формальні типи складносурядних речень (речення відкритої структури).	1		
5	Формальні типи складносурядних речень (речення закритої структури).	1		
6	Складносурядні елементарні речення та багатокомпонентні конструкції.	1		
7	Розділові знаки в складносурядному реченні.	1		
8	Складнопірядні речення. Структурні особливості складнопірядних речень.	1		
9	Розвиток учення про складнопірядні речення.	1		
10	Особливості синтаксичного зв'язку в складнопірядних реченнях.	1		
11	Основні принципи класифікації складнопірядних речень.	1		
12	Формально-граматична класифікація складнопірядних речень.	1		
13	Формально-граматична класифікація складнопірядних речень.	1		
14	Формально-граматична класифікація складнопірядних речень.	1		
15	Критерії розмежування сполучників і сполучних слів.	1		
16	Складнопірядне багатокомпонентне речення. Багаточленні складнопірядні речення з	1		

	послідовною підрядністю.			
17	Конструкції із супідрядністю.	1		
18	Складнопідрядні речення змішаного типу.	1		
19	Безполучникове складне речення. Проблема статусу складних безполучникових речень.	1		
20	Типологія поглядів на формально-синтаксичну та структурно-семантичну організацію безполучникового складного речення.	1		
21	Граматичне значення та граматична форма безполучникового складного речення. Складні безполучникові елементарні речення.	1		
22	Складні безполучникові багатокомпонентні речення.	1		
23	Пунктуація безполучникового складного речення.	1		
24	Складні речення з різними видами зв'язку. Складні речення з сурядним і підрядним зв'язком.	1		
25	Конструкції з сурядним і безполучниковим зв'язком.	1		
26	Підрядний і безполучниковий зв'язок у складному реченні.	1		
27	Складні речення з сурядним, підрядним і безполучниковим зв'язком.	1		
28	Текст, його основні ознаки: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність.	1		
29	Структурні особливості тексту. Мікротема й абзац. Ключові слова в тексті й абзаці.	1		
30	Види й засоби міжфразового зв'язку (повторення й узагальнення).	1		
31	Засоби передачі чужого мовлення. Пряма мова та способи її вираження в тексті.	1		
32	Невласне пряма мова.	1		
33	Цитата та засоби її передачі.	1		
34	Складні форми синтаксичної організації мовлення.	1		
35	Повторення в кінці року. Мовні аспекти вивчення складного речення.	1		

Література

1. *Гнаткович Т. Д.* Генерування мовної компетентності здобувачів загальної середньої освіти в процесі вивчення синтаксису / Т. Гнаткович. - С.2-6. Українська мова і література в школі : наук.-метод. журн. - К. : Лазурит-Поліграф, 2021 - № 6.
2. *Гнаткович Т. Д.* Формування синтаксичної компетентності учнів дев'ятого класу у процесі вивчення складного речення. Практикум із синтаксису. – Ужгород: Гражда, 2014. – 408 с.
3. *Гнаткович Т. Д., Гоголюк В. В., Михайловська Н. А.* Формування синтаксичної компетенції восьмикласників у процесі вивчення односкладних та неповних речень: Навчально-методичний посібник. – Ужгород: Гражда, 2017. – 124 с.
4. *Гнаткович Т. Д., Добоні М. М.* Сучасний урок української мови у 9 класі: Навчально-методичний посібник. – Ужгород: Гражда, 2015. – 168 с.
5. *Гнаткович Т., Котусенко О., Опачко О.* Дорожня карта вчителя/вчительки мовно-літературної галузі: інструментарії оцінювання (для 5-7 та 8-11 класів закладів загальної середньої освіти
6. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 30.09.2020 року № 898.
7. *Ющук І. П.* Українська мова в школі: методичні поради для вчителя / І. П. Ющук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. – 256 с.